

causa materialis essentialitis includit receptionem; ut suo loco dicunt est, & sustinent, quam exercet Deus circa accidentia Eucharistica, et in genere causa efficientis; denominatio vero, quae forma dat subiecto, sit per informationem; quae die it imperfectionem, & illa, quam attributa divinae efficiunt tribunt, fit per identitatem, ut notat Scot. i. d. 8. qu. 4. X. Tertia deum propotio falsa est, quia in supra dictum, omnis causalitas cuiuscumque generis eminenter continetur in Deo in genere efficientis causa, & bene potest causalitas unius generis supponi per aliam, quae aequivaler illi.

13 Quantum ad 2, quid scilicet fenestrari Arist. de concursum primi causa cum secundis, negantur aliqui, causalitate primam concurrens cum causa secundis immediate ad effectus earum dixerunt Arist. de concursum Dei cum causa secundis eam habuisse opinione, & quod fuit Durando tribui. Fuentes 2. Phys. quasit. 5. diff. 2. art. 1. & Complut. 2. Phys. diff. 3. quasit. 2. tenuent in sententia Philosophi causam primam, non solum concurrens cum secundis ad effectus earum sed etiam illas ad agendum promovere, & prae-determinare, quod probare conatur ex quibusdam locis 3. Phys. Breviter nos explicare debemus cum Scoto invenimus Philosophi de his rationibus.

Dicimus 1. sententia Philosophi Deum concurrens cum causa secundis ad effectus earum, non tam liberum, & contingenter, sed necessitate naturale esse. Concl. quod utramque partem est Scotti quibz. 7. & i. d. 8. qu. 5. & alibi sepe, quam etiam tenent quicunque sententes, & quia Spiritus Sanctus producitur a Patre, & a Filio, idque colligitur ex Scot. in Pro. q. 4. sub lit. M. ubi dicitur, Arist. posuisse, Intelligentias inferiores naturaliter amare superiore, & tam secundum Scotum nunquam voluntatis potest attribui actio naturalis, sed tantum libera est necesse, unde accipi ibi naturaliter pro necessario. & ita quoque explicatur ratio, dum dixit, secundum Arist. Deum ad extra necessitate naturae, & non a causa secundis, sed etiam ex parte agere, & necessitate fiat libertas intelligentiae. Hoc autem patet, ubi potest, quia hec ex summa perfectione Dei oriuntur, quod est liberum, & adhuc tamen necessario producuntur Spiritus Sanctus ex Scot. i. d. 10. q. 9. ita etiam ex summa necessitate Dei oriuntur secundum Arist. quod necessario est libere agat ad extra cum causa secundis.

15 In oppositum multas obicit Toletus 8. Phys. c. 2. q. 3. Arist. autoritates, ut ostendat mentem eius esse, quod Deus ad extra necessario non agit, sed contingenter, & liberrate exercit, nam 4. Top. c. 5. ait. Deum sagacem facere posse, quia non facit, & 8. Ethic. c. 7. Deum habere erga bonos amicitiam, & lib. 10. ca. 2. eos, qui vere sunt sapientes, esse Deo carissimos, quae sunt munera libertatis, non necessitatis, & referente Laertio, in eius vita, interquam obire, Deum oravit; quod non fecerit, nisi putasset, in imperfectione dicere videatur, quatenus opponitur unitati Dei, non videtur posse inmediate a Deo proficiere, unde illa necessaria connexio causa primae cum secundis in agendo posita est a Philosopho ad salvandam Dei perfectionem, quamvis Theologi clare demonstrarent, summan patius importari imperfectionem.

14 Quod autem Deus necessariamente concurrens cum causa secundis, & necessario agat ad extra secundum Arist. docet Scotus ex profilio i. d. 8. qu. 5. & quidem taliter tuus Arist. menteq. claret colligetur ex variis eius locis, nam 9. Met. tex. 17. docet, in arteris nihili est in potentia, sed omnia in actu, ex quo infert, timendum non esse ne Caelum quietcat, quia neque ipsum est in potentia ad quietem, nec motor eius ad non movendum, & 12. Met. c. 6. concludit non fas est esse ponere substantiam atque potest motus, non tantum libetatem, essentialiter, & amicitiam, quam ait in Ethic. Deum habere cum bonis, & alla plura, quae ad hoc Tota ducit, posuit hoc modo exponi de libertate nimurum discendi. Demum quod ex Tempore adiutorium non cogit, quia potuit Arist. sensisse Deum hunc precepsus necessario, non contingenter, videatur Raguseus cit. cap. 22. ubi explicat singula Arist. loca, qua dicta solent pro libertate Dei ad extra.

16 Dicimus 2. Arist. ita sentiendo de concurso Dei cum causa secundis, latentes admisimus contradictiones, implicat enim Deum extra necessario agente causa secundis agere, & liberrate in eius remaneat, Concl. est Scotti i. d. 8. qu. 5. R. & diff. 1. qu. 2. infra R. sequitur Rubion. 2. diff. 1. qu. 6. quam probat contra Philosophos, ducent illos ad duo inconvenientia, unum altero maius, ex hoc enim sequeretur, quod nulla datur libertas, & contingens, in causa secundis, quod est primum inconveniens, immo quod nulla daretur actio in causa secundis, nec contingens, nec necessaria, quod est secundum inconveniens, magis primo; Prob. prima conlect. quia causa movere in quantum motu, si necessario moveretur, necessario etiam moveret, sed quodlibet causa secunda agere inquantum motu a prima, ut etiam concedat Arist. ipse 8. Phys. 33. ergo si causa prima necessario ageret, necessario moveret causas secundas, que prouide necessario motu, necessario etiam moverent, & ita perit contingens in rebus, implicat enim ablatio per etiam a causa prima remaneat libertatem participatam in creatis rebus. Altera etiam confabulatur causa prius naturaliter reficiat causatum, quam secunda ex prima proportione de causa, non solum prioritate a quo sed etiam in rebus, ut naturaliter causat, & secundum ultimum potentiam, quae est ipsa etiam secundum Arist. ut Scot. docet loc. cit. ergo in illo priori totaliter causaret se sola effectum, & nihil potest

postea causa secunda remaneret agendum, quia causa prima omnino praeveniret actionem secundarum, si naturaliter ageret. Haec sunt latentes contradictiones, que sequuntur ex positione Arist. quae in ita sint latentes, ut casus non agoverint, vel agnoscere non possint, certum omnino non est; plane prima contradictione ita evidens est, ut si Arist. eam non agnoscit, excusari non possit, cum posuerit, causas secundas liberas non movere nisi motas a primis, sed causam prout Theologi; quod si alteram contradictionem non agnoscit, excusabilis est, ut notat Pater Vulpes tom. 1. part. 2. dilut. 6. artic. 5. quia Arist. licet posuerit Deum omnipotentem non tam sicut Theologi, ita quod omnem effectum attingeret posset, sed sicut, quem attingit cum causis secundis, ut doct. declarat 2. d. 3. qu. 8. sub F. Ad 2. dilut. antecl. negatur conetur, quia tunc nulla determinare causa secunda contingens, & libera quantum ad utrum, ut supponere videtur argumentum; unde in flatia de Syllogismo non est ad rem, tunc quia illa supponit confare ex propositione necessaria, & contingenti, in acutu nulla daretur causa contingens, tunc quia si in Syllogismo tali legerit conclusio contingens, id est ratione formae, non ratione materie. Ad 3. libertas est essentialis voluntatis, & non nullus libertatis, & ideo negatur conetur, eo enim calu non tolleretur libertas intrinseca voluntatis, sed solidum impeditur ab eius usu. Ad 4. si Recensiones, qui concurredit Dei statuunt genericum, & determinabilem a causa secunda, hoc argumentum afferunt, mirum non esset, sed mirum est, quod afferatur ab afferitoribus physicis prae-determinationis; si concursus Dei in causa receptus secundum ipsos determinat concurredum causarum secundas ad hunc actum, quomodo modicari poterit a concursu eius; & quando etiam concederemus, ita de facto evenire quia Deus modis causis secundis le accommodat, tamen in eo calu, quo Deus ageret secundum ultimum potentiam sua, est prouis negandum. Ad 4. negatur a summum, nunc enim concursus Dei est in potestate causarum secundarum, quia Deus sua libertate finit illas motus suis agere, eas expelando, at data hypothese eas non expedit, sed omnino praevenerit carum actiones tam prioritate nature, quam temporis. Ad 6. negatur a summum, quia aliis vitales polunt a Deo immediatae produci in potentia vitali, ut in lib. de An. & conceitu a summum, dicendum, quod omnes illae actiones vita, nec essentia exerceantur, & non libere, alia quedam argumenta adducit Faber. cit. quae ex dictis facile solvuntur.

QUESTIO II.

Causa secunda cum suis effectibus.

Post collationem causarum inter se, nunc comparare veniente cum suis effectibus, primò quod distinctionem, deinde quod prioritatem, postea quod perfectionem, demum quod determinationem ad effectus tam in specie, quam in individuo, quoniam nimirum, & determinent causas ad certos effectus in specie, & quoniam modo ad certos effectus in individuo.

ARTICULUS I

Conseruntur causae cum suis effectibus quoad distinctionem.

20 Circa distinctionem causae ab effectu Recensiones communiter han negant inter causas intrinsecas, & causas communem effectum, scilicet compotitum, ut videmus disp. 5.4.3. art. 1. fed aliquid ulterius per reverentur, & eam negare quoque aucti sunt inter causas effectibus, & eius effectum, afferentes, idem postea semper producere etiam omnino in prima productione, at illi licet fateantur, idem esse non posse causam lui ipsius quod primam actionem, per quam accipit esse, dicunt tamen, non repugnare, quod eadem res habens jam esse per suam actionem, sit causa sui ipsius per aliam secundam actionem pollicentur, quia in hoc calu jam supponitur cum tota sua entitate independenter a secunda actione, ita de facto tenerit Suar. humanitatem Christi concurrere ad conservationem sui in Eucharistia disp. 26. Met. dec. 5. & 3. p. 3. diff. 49. fecht. & fustus diff. 50. fecht. 4. quibus in locis ait, quod licet corpus Christi ante consecrationem sufficiens conservetur per actionem, quae pendet a Deo, tamen post consecrationem incipit dependere per aliam novam actionem a seipso procedentem, quae quidam actione non dicunt proprium productum, sed conservatur corporis Christi, & quod per ilam non incipit de novo exflerire causas; ceterum si antea non exflerit, hac ipsa actione talis est, ut per ipsum sufficiens produceretur de novo, & in hoc sensu posse de potentia Dei absoluta, idem producere, fechit, & ad sui existentiam concurrere, probable putat Amicus tract. 14. qu. 4. dub. 1. art. 3. num. 19. & Ariag. diffut. 7. Phys. fecht. 9. qui influxus eiusdem in ipsum, si sit post existentiam sui secundum aliquam durationem, ut contingit de influxu humanitatis Christi in seipsum, ratione habet conservationis, sed si sit in eodem instanti temporis in aliquo sensu posteriori, ligata hypotesi actio voluntatis humanae necessaria fore, ut calefactio, libertas non foret intrinseca illi, & essentialis, sed extremitas, & accidentalis. Tum 5. quia concursus causa prima modificatur a concursu secundarum, ergo etiam in eo calu non necessario transheret voluntatem humana. Tum 5. quia tunc magis praeferit concursus Dei causa secunda, quam modo, nam tunc Deus ne-

Mistri, & Bellini Tom. II. Physic.

P. 2 21 Dicent.

21 Dicendum tamen est; in quoquecumque genere causa realis, & physicae causa ab effectu realiter distingui, & preferenti in generis & efficientis causa idem non posse seipsum producere, non solum per modum primarum productionis, sed nec etiam per modum secundorum productionis, aut conservations. Concl. colligitur ex Scot. 2. 23, quia un. L. ubi inquit, quod relationes omnes, quae importanter dependentian esse in tantum inter relata, ut cause ad causatum, repugnant in eadem natura, & supposito, & relationes implicantes originis, eti non repugnant in eadem natura, adhuc tamen repugnant in eodem supposito, quia nullum suppositum producere se, sequitur Turr. opifc. 14. disp. 1. dub. 5. & 6. citans Vafquez, & Valent. & D. Tho. p. i. qu. 104. art. 2. ad 2. Et 1. Probari potest ex definitione causa in communione, quae definitur esse id, ad cuius esse sequitur aliud, vel quae infinita esse in aliud, ubi *aliud* importat: iherusalem natura numericanam faltem ut omnes explicant, tam ponitur in definitione causa, ut per eam particulam productio in creaturis distinguatur a productione in divinis. Respondet Amis, causam secundum suum fumptum definiunt debet id est, ad quod esse sequitur aliiquid, quod quia naturaliter est diversum a produceunce secundum naturam, ideo dicitur aliud, ad supernaturaliter potest illud aliiquid esse non aliud, sed idem. Sed hoc patet immo, quia definitio explicit efficiens rei, quia per nullam ostentiam variari potest, unde si hoc effigium admittatur, quod causa sic definitur iuxta communem naturam cursum idem quoque dicere quis potest de quoquecumque alia definitione, & afterere, quod non supernaturaliter possit illa irrationalis, nec per definitionem omnino communiter receptam poterit convinci, dicit enim quod homini dominis habita valet spes propter hominem secundum communem naturam cursum, nam supernaturaliter alter feri potest.

Secundo relatio realis veritatis debet inter extrema realiter distin-
ta, preterim quando importat dependentiam entialementem ut omnes
concedunt, sed relatio causati ad causam huiusmodi ex Scoto ci-
tatur. ergo & C. Reppondet Amic. diversam esse rationem relationis,
productionis, quia relatio temporis exigit distinctionem realem
extremorum, non sic influxus, nisi naturaliter, sed supernaturale-
iter idem est, preexistens potest habere rationem principii, & ut sub-
sequens, rationem termini refutandi eiusdem actionis. Sed contra-
dictum influxus de sua ratione formaliter et relativa realis secundum nos,
secundum Adversarios et via quedam ab uno in aliis, & ideo
exigit duo extrema realiter distincta. Item ex alia responso, ea
enim prolixus existimat respectu eiusdem adiunctionis antecedenter
in ratione principii, & sublequeretur in ratione termini, quod pro-
ratis repugnat: Reppondet, sufficeret, quod influxus sit inter duo
extrema distincta, nam sicut intellectus ut potest uno, ut dubius,
propositus ibi identicus, ita Deus de potentia absoluta potest
in uno, ut dubius in productione, aquae adiecto ut causa, & effe-
ctu, ut principio, & termino actionis eiusdem; addit, repugna-
bit, eadem existimant antecedenter, & sublequit respectu ejusdem
secundum idem, sed in propria non ita est, nam praecedit,
et independenter existens ab actione sua ex vi primae productionis,
& sublequeretur, ut dependens ex sua actionis. Sed Contra, in-
fluxus est realis, ergo extrema eius estebat realiter differ-
entia, & unum aliud precedenter prioritate reali; & non rationis tan-
cum, & exemplum allatum est prius distillans, quia hic loquitur
de vera productione, & reali, non de productione facta per intel-
lectum, sive Petrus a parte subiecti positus producitur etiam a par-
te predicatori, & falsus est, quod existimat eadem procedenter, &
sublequeretur secundum diversam rationem, nam dicere, quod
existimat ut ex his independenter ab actione sua ex vi prima pro-
ductionis, & quod sublequeretur, ut dependens ex sua actionis, non
est totum salva folium summa prioritate inter ipsas actiones, non
est inter existimant tuba una productione cum seipso ubi alia pro-
ductione, seu inter existimant eandem sub ratione principii, &
termini, causa, & effectus.

23 Tertio si idem producetur scipsum, eset antequam fieret, at-
tuta ita finis eset, & non eset; et quia concepi nequit ope-
rari nisi existere concipiatur; non eset, quia fieri debet, &
generatio substantialis est trahens de non esse ad esse; item idem es-
et prius, & posterius scipio a parte rei, quod implicat, nam cau-
lendum illud esse, per quod causat, debet presupponi ad
eum effectum prioritatis naturae (nam prioritas temporis per acci-
ens se habet ad caufandam) Respondet, huc non contradicere,
nam non fuit de eodem reflexu ejusdem, aut eodem modo; idem
nihil eset per primam productionem ex vi alterius causa, non es-
et per secundum productionem ab ipso producentem, & ut ex-
istens ex vi primae actionis efficit prius, ut vere existens ex vi secun-
daria efficit posterius. Sed contra, si quis per primam actionem sup-
pone utre in rerum natura, ergo implicata substantialem renno-
vare possit.

... secundum naturam; ergo implicat substantiam et reponit in secundum, quia hinc secundum terminus a quo affliguntur poset, scilicet non esse relatum, cum supponatur esse ad primam productionem, nec dicere valet, terminum a quo fore non esse rei secundum, qui facit hoc esse secundum habitum per secundum productionem non effici a primo esse diversum secundum rem habentem per primam; ita hoc non esse secundum negavit esse diversum primo non esse, nisi secundum modum, quia diversitas non sufficit ad novam productionem substantiam, ut fusus in libo de Genesio ad salvandum contradictionem, quod item simul esset, & non esset. Nec etiam sufficit ad salvandum contradictionem de prioritate, & posterioritate eisdem rei cum fisi, licet enim actio prima, quam intelligitur res existere effici a alterius causa, sit prior, quam

secunda aqua, quia intelligentia de novo scipia pendere, & inter duas actiones conciperi possumus ordinem prioris, & posteriores, & per consequens rem, ut producam per primam actionem epi prius scipia, ut produca, vel conservata per aliam, tamen tota haec prioritas veritarum inter ipsas actiones, non inter eandem rem cum scipia, cum chis rem producatur, & conservata per illas actiones diversitas sit omnino eadem in feia ratione, non possit testificari, quod in ipsa scipia a parte rei, prioritas enim realis intelligitur est ad aliud; & quando dicimus, causa natura praecepere effectum, non solum intendimus prioritatem actionis ad effectum, sed praeternit intendimus ipsius causae secundum suam intentionem, ut potest dicimus.

²⁴ Quartu ex hac doctrina non parum infirmantur præcipua nostræ fidei dogmata, nimis quod Deus sit improductus, quod una Perfida divina procedat ab alia, ut Filius à Patre, & non à Christo, posset enim aliquis dicere. Deum ut præexistenter in uno esse independenter ab alio posse esse principium productionis, quia item accipiat idem esse à Christo, atque ita rueret ratio Ang. 1. de Trinit. cap. 1, qui hac ratione probat. Deum esse ingenitum, quia nihil potest generare seipsum, & poterit etiam quis dicere, Filius, ut procedenter a Patre, & ut præexistenter in suo esse accepto a Patre per generationem, posse esse principium generationis de ipius. R. respondet Amic. negando utramque confit, quia nec Deus est capax causalitatis passiva, nec Filius est capax alterius generationis ab ea, quam nunc terminatus, et enim terminatus illius totalis, & adæquatus. Sed contra, quia proterus dicere posset ex doctrina Adversariorum, quod licet Deus non sit capax causalitatis passiva a se alio, quia est primum ens, tamen est capax productionis passiva a se ipso, atque ita dicetur productus a se, licet improductus ab alio, & familiiter dicet, quod licet Filius sit terminus adæquatus paternae generationis, quem tamen illa ad alium Filium extendi nequit, ad hanc tamen esse poterit terminus generationis, quia de ipius producatur; male quoque ex productione in divinis probatur realis distinctio perfidonum, posset enim proterus dicere, quod secunda Perfida non est realiter distincta a prima, sed eadem a se ipsa genita, quoniam enim Pater non sit productus ab alio, poterit tamen dici productus a se ipso, & quoniam improductus, dici Pater, quatenus productus, dici filius.

Potremò tò hęc opimio fundatur in ruinolo principio, quod nimirum id effectus, posse terminare duas causatiles totales per potentiam Dei, cuius implicantiam offendimus qu. seq. Accedit quod illa secunda actio, ex vi cuius res existit dependenter à seipso, non esset actio adequata respectu effectus, ut isti prætendunt, quia actio adæquata dicitur illa, ex vi cuius nulla alia intellectu terminata ad eundem effectum potest non sufficiens effectus à parte rei, at illa secunda actione non est talis cum necessario præsupponit rem eandem exilere ex vi alterius causa, ergo illa actio de lio conceptu non est adæquata, quia per istam solam nuncquam ponit non potest sufficiens effectus.

25 In poplittim obicitur i. probando, idem posse se ipsum producere etiam secundum primam existentiam, & productionem de potentia. Dei absolute; inter produces, & productum non esse necessaria distinctio realis ex parte principii formalis, & Quo, ergo nec est necis ria ratione principii Quod, faletem de potentia Dei absoluta, quod antecedet ex divinis Productionibus, ubi principium Quo producendi est natura, in qua non distinguuntur personae. Probatur conseq. quis producens, & forma, quis producens prodit, eadem vel relatione ad productum, ut colligatur ex 2. Phys. 38. & 5. Metr. 2. ubi vult Aris, quod ad idem genus causa, & principiis pertinet ars, & edificator.

per pertinaces & ceteras? Reip. Scitos. 1. d. 7. q. un. inf. Z concessio anteced. cum sua prob. in divinis, negando conseq. inde deducat, nam quamvis ibi terminis formulis non producatur de novo in supposito producto, ut etiam si producere communicetur idem numero, quem in se praebet, tamen qui nihil communicat ibi ipsi id, quod habet, inde suppositum, quod communicat naturam, distinguetur a supposito, cui communicatur; sed in creatis non solum necessaria est realis distinctio inter producens, & productum, ut Quod, sed etiam ut Quo, seu inter principium formale, & terminum formatum, qui in generatione creata terminus formalis habetur in producto per veram productionem, & non per simplicem communicationem alietatem naturae, & ita loquitur Philoponus loc. cit. & hac de causa potest usque essentia divina in ratione principii formalis in Patre precedere se ipsum in Filio; ut terminum formale, qui communicatur praeexistere potest communicationi, non sic productum productioni, ut patet Basfol. 1. dist. 7. questione, un. in fine.

²⁰ Et si aliquid obstat, quod nihil ipsum producit, maxime foret, quia ad efficiendum requiritur existentia efficiens, sed hoc non debet praecesse actionem, & effectum, sed sufficit, quod sit in eodem instanti cum actione, & effectu ipso, unde in eodem instanti debet, & recipit existentiam se ipso. Confirm. quia etiam si praeexistat prioritas natura, haec tamen non tollit ab instanti, quin sit prima propositio effectus, nam alius in hoc in instanti verificatur, quod traducitur de non esse simpliciter ad esse simpliciter.

... ad minoris quod est existentia causa non debet procedere effectum ordinem durationis, debet tamen procedere necessario ordinem naturae, qui consistit in dependentia huius ab illa: implicatur autem, idem esse prius, & posterius se ipso etiam natura, implicatur,

platas; esse dependens; & independens à se ipso; non sufficit dicere, esse independens; ut producens; & esse dependens; ut producunt, cum enim causa & causatum essentialement includant uta predicata repugnante respectu eiusdem, scilicet esse prius; & posterius; & independens; plane prouidens; & producunt respectu eiusdem ita repugnabunt; sicut esse prius; & posterius; dependens; & independens; Ad Confirm. concedimus totum, sed negamus in eo infantis posse illum infusum ab eodem exerceri respectu sui ipsius.

Tertio probat Amic. posse idem le ipsum producere per modum secundae productionis, quia hinc nulla est repugnatio ex parte causa, vel ex parte effectus, vel modi agendi; non primum, quia supponitur causa habere existentiam necessariam ad actionem ex iuria causa; non secundum, quia terminus per potentiam Dei est capax duplicitis influxus totalis, sicut sicut existens ex vi unius causae potest recipere influxum ex via alterius, ita & a se ipso; non tertium, quia in eodem instanti temporis potest, ut existens per primam productionem, res dici prior se ipso, ut products per secundam. Resp. repugnantiam esse, quia idem effectus non est capax duplicitis influxus totalis, & quando etiam esset capax, non potest hunc influxum a se ipso recipere, quia nihil sibi ipsi realiter precepit, ut iterum a se ipso recipiat, illud idem esse, quod habuit ab alio.

27. Quartu[m] omne producens primariu[m] intendit effectum producere sibi similem , & secundariu[m] se disiungit , ergo ex vi productionis non respingat inter causam , & effectum assimilatio identica sine illa distinctione a parte rei . Nec respondere valet , intendi distinctionem effectus saltem secundariu[m] , quia hoc intantum verum est , quatenus naturaliter idem non potest producere se .

R eprod. falcem secundario tempore intendit distinctionem inter producens, & productum, in Quod, etiam ut terminus formalis habetur in producendo per simplicem communicationem ut est in divinis, quia nihil libi communicat, quod habet; in creatis vero ut terminus formalis habetur per productionem, non folium est necessaria distingitio inter producens, & productum, ut Quod, fed etiam ut Quo, & hoc non tantum iuxta communem naturae cursum, sed etiam ex absoluta rei necessitate, quia in creatis producens, & productum nequeunt p r quamcumque potentiam convenire in eandem numerum naturam, & hoc folium certinatur in divisione.

in eandem numeris naturali, & hoc iusta communione dividuntur, ubi natura est infinita, communio, non producta. Accedit hoc argumentum auctore probatur, quod idem possit scipsum producere in prima productione, quod non conceperit Anim. cc.

25 Quinto tandem objicunt; Tum quia potentia activa, & passiva in eodem non repugnant respectu eiusdem, quia idem potest esse in potentia formalis, & actu virtuali, ut hec. Scot. docet ergo sic etiam in propposito; Tum quia finis est causa formae, quae productio ab agente, & tamen non distinguuntur ab ipsa forma, ratione dixit Arisot. 2. Phys. 70. Inen. & formam coincidere in idem numero; Tum tandem quia sit Arisot. 2. de Anim. 47, quod licet idem nequeat generare scipsum, potest tamen conservare.

Relpond. ad primum ex Scot. 2. dist. 25. quæst. unic. L. concedendo assumptum, & negando consequentiam, si per potentiam adivinam intelligatur transmutativa, & per passivum intelligatur subjectiva; quia sic sunt relations importantes dependentiam accidentalem inter adivinum, & passivum; quæ utique non respondeat in ordine scilicet, quia idem non est affectus in se, sed in aliis.

pugnat, in eodem iubecto, quia idem potest efficiere in se pugnatione suam accidentalem, & sic accidentaliter à se deprendere, at negatur alius plenum, si per potentiam adiuventis intelligentia productiva, & per passum intelligitur, quia terminus existens in potentia objectiva necessarii supponit in esse suam causam, & in creatis suis relationes importantes dependentiam elementalem inter actuum, & passum. Ad secundum conceduntur totum in causa finali, quia non est vera, & reale causa physica. Ad tertium loquuntur ibi Artifex: non de conservacione proprie dicta, quae exercetur per veram, & continentem infinitam in se conservatam, sed de conservacione imprudente dicta, & indirecta, quatenus à substantia diminutae dispositiones quae sunt, & accidentia, quae ipsam tenuerit, impeditio actionem contraria per resistentiam, do hoc vide in quod diximus disp. 5. de Gener. & Cor. quod s. num. 14.

ARTICULUS II.

*Conferuntur causa cum suis effectibus quoad prioritatem,
O perfectionem.*

Circa prioritatem possunt causæ cum suis effectibus comparari tum ordine temporis, tum ordinе naturæ: possunt autem causæ, & effectus duplicitate confundari, vel materialiter quantum ad ipsas formales relations, secundum quas sunt correlative, vel materialiter quad entitates scilicet causæ abolutas per se inspicias, & certum est apud omnes, in primo sensu causam, & effectum esse simili; neque tempore, ut docuit Aristot. 2. Phys. 37, & 5. Metaph. cap. 2, dum ait, causam in actu, & effectum in actu simile esse, ubi per causam in actu intellectio causam adtra causam, & effectum ad terminantem intulimus causam, sed etiam natura, quia peculiares proprietates relativiorum est, unde relativa ne sit, non similis.

Mastrii, & Belluti Tom. II. Physica.

natura, at quae simulatim cum due conditiones exiguntur ex Arif: In Poliphractamentis cap. 3: Una, quod sine futili natura, convertant secundum tubiflentis consequentiam; ipsa non sufficit, quia ita se habent subiectum, & passio, & tamen subiectum est prius natura passio, & ideb alteram subdit Arif: quod nimirum neutrum sit causa alterius; opima ratione causa, & effectus quod denominatioes relativas conferi debent simili natura; quia sub tali ratione posito uno ponitur, & reliquum, & comparando ipsa relations inter se una non causat aliam, sed ei entitas absoluta effectus, quae sequitur ad virtutem absolutam causam.

Dificultas igitur est de causa, & effectu materialiter consideratis, nam sit necesse, quod causa secundum entitatem suam ab aliud antecedit effectum duratione, ut effectus possit, & debet fieri attributum in ratione causa, an prius ad hoc sufficiat sola natura prioritas, qua stat cum similitate temporis: Thomistae negantur, Angelos potuisse peccare in primo instanti vindicta exigere prioritatem durationis, nam ut refert Scot. 2. dist. 5. quod 2. Respondebat primo. Or. prefertim hanc corum sententiam fundante in illa propositione, quod omnis operatio, que simul incipit cum esse rei, est effectivè a causa producere in esse, quod probatur exemplo lapidis, quia defensus gravis simul incipit cum esse eius, iteo defensus ille caualtur à generante grave; & prefertim in causis liberali talium prioritatem temporis exigunt Nominales negantes, voluntate iesu liberam ex instanti, quo operatur, & volum dici liberam, quam tenus ante instantia operationis poterat illam elicere, & non eliceretur ex instantia.

30. Dicendum tamen est, prioritatem duratio[n]is in causa ad suum effectum non esse necessariam, sed solam prioritatem in natura, hancque solam sufficiet, ut effectus ei tributar in ratione causa. Est Scotti 2. dist. 1. questi. 3. q. Tenuit. Q[ui] ubi sit, sed quod causa non causa, in quantum praedicta effectus duratio[n]is, sed ex causa, in quantum praedicta effectus natura, quod prius de causa libera docuerat 1. dist. 19. sub E. & repetit. 2. dist. 1. q[ui] est. 2. supra C. & in 3. dist. 1. questi. unic. K. & alibi se p[ro]p[ter]e, quem omnes sequuntur Recensiones, Averla questi. 16. sed C. Hurtad. dist. 6. Phys. sect. 6. & 7. Amic. tradit. 1. questi. 12. dist. 1. & 2. art. 3. Suar. dist. 26. Metaph. sect. 2. & alii passim, qui notant utique contingere posse, ut experientia docet, quod causa secundum entitatem suam praedicta tempore entitatem effectus, immo in aliquo causa id esse necessarium, ita verb. grat. effectus, effici debet per actionem suoservilium, una enim nesciit esse, quod causa praestitetur in aliquo instanti temporis, potius quod immediate effectus productus incipiat, at hoc rotunditer illi accidit in ratione causa, sicut mere accidit, quod causet in instanti, vel in tempore, quia ad rationem cause solae sufficit prioritas naturae.

Per hanc autem quod primam partem ex Scotti cit. Tam quis

Probatur autem quoad primam partem ex Scot. cit. Tum quia causa non est causa, nisi eo instanti, quo causat, antea enim erat tantum causa in potentia, ergo in ratione cause non exigit prioritatem temporis; Tum quia si ponamus voluntatem cretanum habe-

re esse tantum in uno instanti; pofit pro eo infiniti elicere adum
liberum, & ita fuit de aliis divinis voluntatis, quo in instanti
aeternitatis Petrum praedefinavit, ergo ut voluntatis dicatur causa
libera, non oportet, quod tempore praecedat adum fuit, non
enim modo est contingens causa, quia praecibetur ante illud in-
stantis, in qua causae, & tunc ut praexistentis potuit cauſare, & non
cauſare, qui sicut hoc est, quampli est, et necſcarum, & non
contingens, ita cauſa, quando cauſata, tunc dicitur cauſare ne-
ceſſario, vel contingens; Tom tertio voluntas in primo infla-
manti, ut prior natura huius actus ita contingenter elicere adum fuit
ficiit, ut per diem praeſentis & adum elicitorum, igitur per solam na-
tum ratio cauſa, & causa libera; Tam quarto, quia sic etiam res se
habet in cauſis naturalibus, nam si Deus crearet, vel agens creare
tum generetur subſtantiam ignis, illa habetur in feſcibut
tempore, reſpetu quantitatis, & caloris, un-e in eodem inflati
temporis, in quo effet fecundum subſtantiam, effet quantum, &
datus, quiamvis non in eodem instanti natura, poſto etiam, quod
ignis una tantum in instanti exiſteret, & de factu illa refalunt in re-
bus proprieたes, & connaturales carum affectiones, in eo nimirum

rum prorsus infanti, quo ipse in lucem prodeunt; Tum denique quia illud necessarium, & per se est supponendum, in causa, quod exigitur ad productionem effectus, sed ad hoc sufficit, quod causa existat in eo instant, quo ipse producitur, ergo existentia causa fit illud instant prorsus per accidens se habet ad hoc, ut causa dicatur.

prior natura effectu, probat Hurtad. loc. cit. cum Vals. i. part. diff. 167. num. 3. quod ex Aristot. 3. Metaph. i. 11. prius natura dicitur, à quo non convertitur substantia consequentia, quod nimirum effet potest fine aliis, sed alia non finis ipsius, sed ab existenti ea cuius non valer consequentia ad effectum effectus; quia causa est separabilis ab effectu, valens tamen est contra, ergo, &c. Sed ut bene notat Amic, huc probatio non valet, quia licet prioritatis secundum consequentiam sit verius quidam modus prioritatis a. Arist. recentibus in Polypred. c. 2. & ab eodem 5. Met. c. 11. apparet lectio mo. ut prioritatis secundum naturam, de hoc enim loquuntur ibi ut notat Scot. ita cum extum, tamen confundit non debet cum aliis.

modo prioritatis naturalis, que versatur inter causam, & effectum, & dicuntur prioritas causalitatis, seu independentia, tum quia hos modos prioritatis refert ibi in Polypredicamentis Philosophus, ut confidimus, ut Suarez notat loc. cit. num. 8. tum quia, ut notat Scot. 1. dist. 7. q. un. in prius secundum consequentiam non semper est prius secundum causalitatem, sequitur enim ignis, igitur calidus, & non est converso; ergo calidus est prius secundum consequentiam, & tamen ignis est prius secundum causalitatem; tum quia etiam est contra, ut notat Scot. 3. d. 2. ad 3. ex Aris. cit. prius secundum causalitatem non semper est prius secundum consequentiam, nam subiectum dicuntur causa passionis, & prius ea secundum causalitatem, non tamen secundum consequentiam; materia, & forma unius sunt priores compposito prioritate causalitatis, non tamen consequentia, quia mutuo se inferunt, nec partes unius separari possunt a suo communii effectu; tum tandem quia Arist. ipse in Polypredicamentis cap. 3. inter ea, que se mutuo consequuntur, agnoscit interdum prioritatem secundum causalitatem, unde negat, es esse finis natura, quorum unum est causa, alios, etiam convertuntur secundum substantiam consequentiam, ergo prioritates sunt conditio, & male ex una arguitur alia.

Ex alio igitur cap. probanda est necessitas prioritatis naturalis causa ad effectum, quia nimis prae causa est in se, quam committit esse effectus, & implicat coniipere effectum habere esse a causa, que omnino similitudinem cum ipso, aliquin non efficit major ratio, et effectus sita causa, quam causa ab effectu. Accedit, quod independens est ex natura effectus causa ab ipso dependens, cum debet supponi existens, ad hoc ut de rebus alteri, idque totum in veritate velut cogitante intellectu, etiam si illa duo existere ponantur in uno solum temporis instanti, sed ita se habeat causa referenda effectus, etiam si ponatur ei consueta, quod effectus dependet a causa, & non e contra; ergo, &c. Et huc est illa natura prioritas, quam recente Arift. in Polyplo: icamentis cap. 2, in ultimo loco, & Trombet. in Formait. art. 4. *Alia prioritas* Oe, ubi cam vocat ordinem effectuum dependentem, quem ad cadere intexta, quorum una pender in effectu ab alio, & ab eo proindegit a causa: vide, quia diximus ac prioritate nature dicit. 9. Log. 9. 2 artic. 2.

32 In oppositum oblicitus 1. probando, quod causa in actu primo, & secundum virtutem suam, qua dictum potest, gerere necessari debet procedere effectum duratione, ideo cum causa dici, tunc procedere effectum, quia ut illam producat, & ei communiceat, debet ipsa supponi esse, & existere, sed existentia est in duratione reali, nec membranari potest per instantiam naturae, ut factum diximus, & nota Rada 1. par. controv. 7. ergo supponi debet pre-existentia factum in aliquo tempore instanti.

Resp. quod licet nullius rei existentia menetur per instantias naturas, sic quod in aliquo instanti existat id, quod dicitur natura prius, & independens, in quo non existat, quod est natura posterior, & dependens, sed ab initio simili existente, adhuc tamen bene intelligitur cum fundamento in re, & juxta existentiam obiecti, quod nonnullum existat dependenter ab alio, qui etsi ordine, dependet enim ex reali, & non ficti, inferre necessario inter extrema prioritatem, & posterioritatem aliquam realem, tempore enim ordo includit prius, & posterius, iuxta naturam eius, & cum existentia sit necessaria praequiritata ex natura rei ad causitatem, & effectum, in hoc sensu dicimus, existentiam ex natura rei prius supponimus in causa, quam in effectu, licet simul sit in ambabus quadam durationibus.

Secundo, causa libera ita habet potentiam ad operandum, ut simul habeat parentiam ad non operandum, sed operari, & non operari non possunt esse in eodem instanti, ergo causa libera debet precedere duratione adum liberum. Relp. ex Scotio cit. 1. d. 39. quod in eodem instanti temporis, quo voluntas operatur, intelligitur prius natura habere potentiam ad actum, & postea natura voluntatis elicere, & in illo priori natura habet indicitatem, & five potentiam ad elicendum, vel non eliciendum, non quidem coniunctum, sed dividit, & sic operatur, & non operari sunt possibilis divisiun in eodem instanti, habere autem voluntatem talem potentiam ad opposita disiunctum, ex eo patet, quia immutare insans temporis, quo adiu habet huiusmodi potentiam, & in eodem instanti temporis, quo operatur, adhuc hanc potentiam retinet, ut ex priori natura ipsa operatione.

33 Tertiū probatur ulterius, quod causa praecedat effectum tempore etiam ut sit sub iipo in fluxu. Tum quia Deus ab eterno dicitur causa in actu, non solus primo, sed etiam secundo; nam ad eum est in agente, & hoc non potest Deo avenirre de novo; tamque nullus fuit ab eterno effectus, sed tantum in tempore. Tum quia uitator Sanc. Metaph. 9,7 quando effectus ei res permanens, & per motum producitur, contingere potest, sicut causa agit, & effectum non attingat ob aliquod impedimentum, quod tamen eventi. Tum omnia omnes agentes per motum ei primus tempore suo efficiunt; quia motus esse non potest in instanti; Tum tandem, quia ait Philos. 5. Metaph. causam in potentia non esse simul cum effectu, ergo id est poterit de causa in actu, quia ita habet actus ad actuam, sicut nomen ad notitiam.

Relp. ad i. negando assumptum, licet enim Deus sit volens ab eterno, non tamen pro æterno, & utique potest voluntate aucti mutatione per solm terminacionem essentia debipiente.

omnia perfectionem, quam habet, à causa totali habet, qua ratione Doctor in d. 12. quod 5. inquit, causam totalem non posse esse fū effici imperfectiōrem, sed materia, & forma unice sunt adequatae causa totius, ergo totum non addit aliquam perfectionem, quam partes unita fātem virtualiter non continent, & hac ratione etiam probari potest, formam non esse perfectiōrem materiam, cùm ab ea pendeat ut a causa totali. Accedit, quod totum solum est fuit partes unita, & actualiter cauientes, ergo equalis est

al. diph. 26. tect. 1.
Dicendum tamen, est formam esse perfectiorem materia quantitatiter, & compositum esse perfectius redum materia, & res singulatim sumptis: sed etiam unitis. Concl. habet tres; quod primam est Scot. 2.d.12. quæst. 2. in fine ubi ait, quod etiam esse nobiliorum materia, licet ab ea dependat quia est adiutor, quia ratio fundatio in regula, quam tradididerat in 8. quæst. 1. ad 1. ubi inquit, quod quando in duobus entibus existat reperirentur duas perfections simpliciter, una in uno, alio autem illud confidetur esse perfectius, quia habet perfectionem nobiliorum alia (quia etiam inter perfections, sim- plicer dantur gradus in perfectione) qui ratione ibi docet, quod etiam materia competat simplicitas, quod compposito, repugnat, quia non compito convenit actualitas, quia est perfectio major simplicitate, ideo compitum perfectius est materia prima, & haec ratione etiam in proposito concluderemus, formam esse materia perfectiorem.

Quod alteram partem, scilicet quod compositum sit perfectius
ma docet, Doctor quo. 9. art. 3, & cum eo Ant. Andr. 7. Met.
art. 5. Zerb. quest. 3. Faber disput. 8. ex eodem fundamento,
in diez forma sit actus. ramen compositum est perfectionis actus.

ditione propria entitatis.

32 Quod ad tertiam partem, scilicet quod compositum sit per
partium partibus etiam unitis, est Scotti 3. dist. 2. quaest. 2. & dist.
quaest. unic. & Prolo. tum quia sicut ultra partes unitas addi-
tio per quam entitatis ex Doctore ibidem, ita & propriam perfec-
tionem; tum quia licet sit dependens ab eis, tamen et actualius il-
lud, actualitas autem est major perfectione, quam fit indepen-
denter. Nec valet, quod ait Fuentes citat, totum distinguere a partibus
unitis, & aliquam perfectionem includere, quam ipsa non in-
cludit; nempe causationes auctiales, sed ratione physicum non
libere comparari cum partibus utrumque, sed in effluentiis
& connotanti cautionem, sic enim aequalis sunt perfec-
tionis. Hoc enim nulli satisfacit, tum quia fallum est, perfe-
ctionem, quam additum totum partibus unitis, eis folio causationes
duales earum, nam ita fuit relationes, & perfectione, quam ad-
dit, est substantialis; tum quia si illae causationes sumuntur fun-
damentaliter, ut videtur ipse fumere s. Phyl. quaest. 6. num. 12.
20. ubi afferit, totum esse partes unitas ad aliquid causantes
falsum est, tum non distinguunt a partibus unitis sic fumptis.
Tum totum non est pars unitate adulterior causantes, sed terminus
causalitatem, ut fuisse propter primum;

In oppositum obiicitur¹, quod forma sit perfectior composito
um auctoritate Arist. 7. Met. tex. 7. ubi ab aliis species materia est prior
magis ens ipso quoq; quod ex usurp: est prior ut ob eandem rationem
ratione quia forma est essentialeiter actus, compositum vero
est in actu per formam, ergo forma erit perfectior.

Rebus ad auditorium illam, in communis codice non sic legi, sed prius operato modo, & forma prioris de materia, & materiae, illud quod ex auctoribus sive praeiustis, quod si etiam in leditione adhuc velutum, adhuc auditoria non cogit, quia utrum Tropius erit. Arit, ibi permitte, quod formis eis prior, & magis ens materia, & sic tangit deinde, comparando formam ad materialiam quatenus informans, scilicet prioritatem, & majoritatem in entitate, cum vero comparat formam ad compositionem, comparet facultatem prioritatem, non secundum majoritatem, undeque, p. 10, quod ex istis: *et prior erit, non autem magis ens.* At actionem compositionis et perioris a causa forma, quia subtiliter, & invenienter, & et illius complexus non incompletus, & hanc non confutantem actualitatem non habet ratione forma precisa, sed etiam ratione materia, quia etiam materia uno modo est pars auditorum, licet enim principia, & haber fuit actuum entitatis, & rationis, & materiae, & formae, & similitudinis.

38 Secundo obiicitur, quod compositum saltē non sit perfectus materia, & forma unitis ex Amic. & Fuent. quia effectus

ARTICULUS III.

Conferuntur causa cum effectibus quoad determinationem eorum tam in specie, quam in individuo.

Circa primam determinationem est difficultas, quia ello causa quilibet creat in omni genere cause determinata sit ad certum genus effectuum, ut ipsa experientia docet; & inductione probari potest, nam non omnino agens creatum non potest omnino effectus producere, non quilibet finis ad quilibet operationes movere non quodcumque subiectum recipere qualcumque formas, nec quilibet formae cunctos effectus formales tribueri, sed singula harum causarum genera ad certum genus effectuum determinata sunt: adhuc tam ad ipsam certam speciem non sunt determinata, nam finis unus, & idem, sicut acquiri potest modis diversis, ita ad alias specieis operationes potest movere; et idem quoque subiectum potest diversis specieis formas recipere, ut confitatur de materia prima: & in genere efficientis causa, quamvis agens univocum ad unum specie effectus limitetur, tamen agens sequivocum virtutem habet ad effectus specie diversos, immo, & quandoque oppositos, & contrarios, quod non solum in causa liberis verum est, sed etiam in causa naturalibus; Sol enim lucem induat, & etiam liquefacit, in luce dulcedinem causat, in abstantio amaritudinem, quod etiam in quibusdam, causa inferioribus cernitur, & etiam in aliis causarum generibus, idem subiectum recipit formas contrarias successive, idem movet ad operations contrarias; difficultas igitur est, unde huiusmodi causa illimitata determinatur ad effectus in certa specie.

Dicendum est, causas naturales in quocumque genere ad plures species effectus indeterminatas, ad certum effectum in specie determinari ex variis causis secundum concurrentibus, & variis conditionibus occurrentibus. Concl. colligitur ex Scot. 1. 3, quæst. 7. ubi docet, intellectum ad multas intellectiones specie differentes illimitatim determinari ad unam, vel alteram in certa specie a certo objecto concurrentem, & Solem a generationem hominis determinari ex concursum hominis, bovis ex concursum bovis, sic etiam ex diversitate dispositionum materiae, circa quam agit, tantum inducat, & ceram liquefacit, in materia lactis dulcedinem

invenit, & ceteris obiectis, in materia factis sucedente
producit, in materia ab initio hanc amittendam; si etiam est contra
materia ab hoc, vel ab illo agente, cuius actionis subfinitum, de-
terminatur ad hanc, vel illam formam recipiendam. Intra Seor.
9. Met. 9. 15. *Per dicta posse responderemus, &c.* Ad hoc propositum
dicit, quod licet causa naturalis sit quandoque illimitata, & prin-
cipiis oppotuerit in materia dispositus, politis, tamen necessi-
tario requirit, ita est determinata in aliis iunctum, sicut causa
univoca quae ex unius tantum effectus specie productiva, nam cum
materia sic disposita necessario hunc specie effectum ita producit,
sic manens alium producere nequeat, & sic intelligenda
sunt axioma illa de causis naturalibus commentator a Philosopho
pronunciata *Natura est determinata ad unum*, quod colligitur ex 2.
Phyl. & idem samidem *semper accedit ad unum*, quod colligitur ex 2.
Gen. 18. huc dicit lumen intelligenda de causis naturalibus eodem
modo ne absentem causam idem concordat & conditionibus, enim
determinatur semper ad unum, & eundem specie effectum, ut expati-
cat Doct. qual. 2. & 2. d. 1. 2. Fex quo deducitur, causam naturale-
mum efficiere contraria, nisi per accidentem, ita indicatur. Aris. 2. Phyl. 30.

Disputatio VIII.

& 5. Met. c. 2. exemplo nautæ, qui per præsentiam est causa futuræ per se, quia per artem suam positivè operatur salutem navis, per abfentiam vero est causa per accidens naufragii, licet Suarez dñp. 26. fct. 6. & Averfa q. 16. fct. 2. velint, nautam esse per se causam contraria, quatenus ex sua libertate potest aliter, aut recedere a navi, unde dicunt Arifot. exemplum pertinere ad causam liberam.

40. Caulam yero liberam unanimitate inquit omnes se ipsam determinare ex sua libertate ad certum actum in specie, v. gr. ad amorem, vel odijum, ad voluntum, aut nolendum, idque intelligi debet etiam positis omnibus conditionibus necessariis, & prærequisitibus operandum, & in hoc distinguunt a causis naturalibus, ita Suarez & Averfa cit. & sequitur Amic. tract. 14. q. 9. & colligunt ex Arif. 9. Met. tex. 3. ubi ait, potentialis rationalem posse esse principium effectuum contraria, irrationaliter vero unius tantum. Sed hoc absolutè intelligendum non est, si teneamus, bonum esse non posse, nisi objectum amoris, & malum odii; nam cum talibus objectis necessaria voluntas quo ad actus specificationem, plane per se determinationem ad effectus contrarios causam naturalis a libera fecerit non valebit in universum, sed tantum circa quadam obiecta, quæ bonitatem habent admixtam aliqui imperfectioni, aut malitia vera, vel apparenti, nam circa talia obiecta voluntas est libera, etiam liberata contraria, & specificationis, id est ad oppositos actus, velles, & nolles, & in hoc sensu intelligendum est Philos. cum 9. Metaph. tex. 3. penes indifferant ad contraria potentiam rationalem ab irrationali fecerit.

Absolutè igitur loquendo, & in universum, causa liberæ difficit ne debet a naturali per indeterminationem ad contradictionem, scilicet ad agere, & non agere, positis enim omnibus necessariis requisitis ad agendum, voluntas potestem habet, & non agendi, ac causa naturalis remanserit proposita determinata ad alteram contradictionis partem, scilicet ad agendum, & penes hanc indifferantem contradictionem nimirum essentialem distinxit Arif. 9. Met. tex. 18. potentias rationales ab irrationalibus, quod ille, positis omnibus requisitis ad agendum, possunt operari, & non operari, ad ista, positis omnibus requisitis, nequeunt non operari, indeterminatione igitur ad contradictionem, non ad contraria est, quæ essentialem, & universum distinguunt causas liberas a naturalibus, ita docuit Scot. 1. d. 1. quæst. 4. ad 3. & 4. dñp. 12. quæst. 3. & 16. quæst. 18. art. 2. quibus in locis tractat ex profilo hoc doctrinam, idque totum accuret notavit Lich. 1. d. 6. qu. 2. 6. milia litera. O.

41. Circa determinationem causarum ad certos effectus in individuo conseruit aliqui, sumendam esse a circumstantiis, & conditionibus indumentibus obiecti, & dispositionum, ignis v.gr. circa hoc lignum, hoc loco, & tempore sibi approximatum non posset, nisi hunc numerus induceret calorem, & materia sic, & dispositio non posset ab hoc agente, nisi hanc numerum formam recipere, nec forma aliud numerum materiali informare, ita indicavit Ponfeca 5. Metaphyl. capit. 2. quæst. 14. sequitur Franciscus de Rancosis in Phys. fect. 3. de concurso Dei cum causis secundis question. 3. proposition. 2. & Faber inclinat. 1. disput. 54. numer. 48. & enix tueret Valquez tom. primo in 3. part. dñp. 54. cap. 8.

Oppofita sententia, causam scilicet secundam tam naturalem, quam liberam determinari ex concurso prima ad singularitatem effectus, est communis, quam docuit Rubion cum ceteris Nominalibus 2. d. 34. quæst. 2. in corpore quæst. 1. identem fentienti Basilio. 4. d. 43. quæst. 2. Tatar. in predictam, c. de oppositis, §. Tertia secundam Oe. ubi inquit, non posse naturaliter secundum numero effectum redire, quia de lege ordinaria nunquam Deus secundum numero prefat concursum, P. Vulpes tom. 1. p. 2. dñp. 5. art. 3. qu. 11. & disput. 7. art. 5. & videtur sententia. Dicioris 4. dñp. 43. qu. 3. ubi inquit, quod quantum est ex parte naturalium causarum, poscent interdum redire, idem numero effectus, quia multæ combinatioes causarum possunt naturaliter iterum ponit, unde quod non redient, videtur secundum ipsum in divinam voluntatem reducere, hanc voluntatem communiter Recitores, Averfa quæst. 16. feft. 3. Suarez disput. 5. Metaph. feft. 3. numer. 34. Comibr. 2. Phys. cap. 7. qu. 15. Hurtad. disput. 10. Phys. feft. 4. & alijs pasim.

42. Dicendum igitur est cum hoc posteriori sententia, quæ est communis, & Scotti principis conformitor, quæ cum causa creata, quantum est ex parte indifferenter ad producendum in hoc tempore, & loco cum omnibus alijs circumstantiis in hoc subiecto variis effectus numero distinctos, determinatur a Deo, ut certum quandam singulariter effectum producat. Concluſ. c. Scoti, & Scotti. loc. citat. & Prob. 1. ex P. Vulpes cit. quæna causa naturalis etiam sub requisitis ad agendum considerata est indifferenter plures effectus numero producendos, quia haec ad agendum requiri dicitur determinatum ordinem ad unum effectum specie, non autem numero, ergo talis determinatio in concursum diuinum per se primo revocanda est tamquam in causam propinquam, & proximam. Confirm. ex Rubione, quia licet causa naturalis sit determinata ad agendum certum effectum in specie, ut ignis ignem, non tam in individuum, ergo licet ignis non indiget aliquo determinante ipsum ad producendum ignem, indiget tamen aliquo determinante ipsum ad certum, & determinatum individuum producendum, non enim magis hic ignis producere nunc istum

ignem, & postea alium a priori distinctum, quam est conversio, & latus per se, quia per artem suam positivè operatur salutem navis, per abfentiam vero est causa per accidens naufragii, licet Suarez dñp. 26. fct. 6. & Averfa q. 16. fct. 2. velint, nautam esse per se causam contraria, quatenus ex sua libertate potest aliter, aut recedere a navi, unde dicunt Arifot. exemplum pertinere ad causam liberam.

43. Respondent, indeterminationem effectus prodire ex variis circumstantiis occurribentibus, quia nimirum agens agit in hoc subiecto hinc, & nunc, ex quibus determinatur illimitatio virtutis agentis ad unum numero effectum. Contra hanc limitatio in primis ex parte subiecti provenire non potest, nam sicut agens, v. gr. ignis, est de se indifferens ad unum, vel alium calorem producendum, ita est contra subiectum v. gr. aqua est de se indifferens ad recipiendum hunc, vel illum numero calorem. Nec provenire potest hanc limitatio ex parte loci, quia locus non est causa activa caloris, nec determinativa ignis adhuc calorem producendum, aut aqua ad recipiendum, quia successiva in eadem loco idem ignis productus in eadem aqua calores numero diversos, & idem numero calor in eadem numero aqua potest replicari a Deo in alio loco. Nec provenire potest ex parte temporis, tamen tempus est omnino extrinsecus effectui, nec alicui imprimeri videatur in causa, vel in effectu, nam duo agentia eodem tempore applicata producunt diversum effectum, & sunt aliqui effectus, qui nullum proflus sibi determinant certum tempus, & indifferenter existentes possunt, & prosciunt ad agendum, & penes hanc indeterminationem contradictionem nimirum essentialem distinxit Arif. 9. Met. tex. 18. potentias rationales ab irrationalibus, quod ille, positis omnibus requisitis ad agendum, possunt operari, & non operari, ad ista, positis omnibus requisitis, nequeunt non operari, indeterminatione igitur ad contradictionem, non ad contraria est, quæ essentialem, & universum distinguunt causas liberas a naturalibus, ita docuit Scot. 1. d. 1. quæst. 4. ad 3. & 4. dñp. 12. quæst. 3. & 16. quæst. 18. art. 2. quibus in locis tractat ex profilo hoc doctrinam, idque totum accuret notavit Lich. 1. d. 6. qu. 2. 6. milia litera. O.

44. Respondent, quod licet nulla singularis causa, aut circumstantia petat determinate hunc effectum, sed omnes sint indifferentes per se sumptu, tamen tota collectio illarum petit determinatum effectum. Contra, si nulla singularis causa, aut circumstantia petat determinatum effectum, ergo una alteri connecta nequit eam determinare, ergo tota collectio illarum ita manet indeterminata ad singularitatem effectus, sicut singula per se sumptu. Probatur conteri a pari, quia sicut ex multis universalibus, licet fiat aliquis minus universalis, nunquam tamen fieri potest aliquod particulari, sine hac connecti, ita proposito, &c. Accedit, quod omnis, aut taliter aliquis combinatio causarum secundarum potest naturaliter iterum ponit, præterit in effectibus, qui non dependent directere a tempore, ut est motus Cœli, qui à tempore non dependent directere, cum ipsi est fortiter tempus extrinsecum resiliens motus inferiores, non propter hoc dicitur est motus Cœli, qui moverit Cœlum, est idem Cœli, quod motus Cœli, est idem locus, in quo fit motus, cur igitur Cœlum hoc numero motu volvitur hodie, & non motu eterno, vel crassissimo? Neq; dicas, id else, quia hodiernos motus dependebat hoc numero praefat concursum, P. Vulpes tom. 1. p. 2. dñp. 5. art. 3. qu. 11. & disput. 7. art. 5. & videtur sententia. Dicioris 4. dñp. 43. qu. 3. ubi inquit, quod quantum est ex parte naturalium causarum, poscent interdum redire, idem numero effectus, quia multæ combinatioes causarum possunt naturaliter iterum ponit, unde quod non redient, videtur secundum ipsum in divinam voluntatem reducere, hanc voluntatem communiter Recitores, Averfa quæst. 16. feft. 3. Suarez disput. 5. Metaph. feft. 3. numer. 34. Comibr. 2. Phys. cap. 7. qu. 15. Hurtad. disput. 10. Phys. feft. 4. & alijs pasim.

45. Dicendum igitur est cum hoc posteriori sententia, quæ est communis, & Scotti principis conformitor, quæ cum causa creata, quantum est ex parte indifferenter ad producendum in hoc tempore, & loco cum omnibus alijs circumstantiis in hoc subiecto variis effectus numero distinctos, determinatur a Deo, ut certum quandam singulariter effectum producat. Concluſ. c. Scoti, & Scotti. loc. citat. & Prob. 1. ex P. Vulpes cit. quæna causa naturalis etiam sub requisitis ad agendum considerata est indifferenter plures effectus numero producendos, quia haec ad agendum requiri dicitur determinatum ordinem ad unum effectum specie, non autem numero, ergo talis determinatio in concursum diuinum per se primo revocanda est tamquam in causam propinquam, & proximam. Confirm. ex Rubione, quia licet causa naturalis sit determinata ad agendum certum effectum in specie, ut ignis ignem, non tam in individuum, ergo licet ignis non indiget aliquo determinante ipsum ad producendum ignem, indiget tamen aliquo determinante ipsum ad certum, & determinatum individuum producendum, non enim magis hic ignis producere nunc istum

Quæſt. III. · Art. I.

& disponere materiam ad finitionem animæ filii mortui, atque ita ad eius hinc iterationem virtute nava cooperari.

Respondit, ad primum secundum rationem genericam a signatur causa, & effectus, ut statuarius statu, ita etiam a signari debet secundum rationem individualē, ut hic statuarius hujus statu, non quia hæc statua determinaret præcisè hunc statuariū, vel è contra, sed cum actiones sint singularia, non potest hic artifex efficiere, nisi statuam singularam, non tam determinare hanc, vel illam. At secundum attingit utique causa secunda per suum concursum formalitatem etiam individuum quoad speciem, quia omnes concursum formalitatem etiam individuum quoad speciem, sed non nisi tam eum concursus ex se indiferens ad plures numero effectus disfundit, determinatur ex coniunctione cum concurso primi ad hunc numero effectum. Ad tertium causa secunda est indifferens ad infinitum numero effectus singulare generica, non quidem collectivè, sed divisivè, & successivè unum post alium, quod non est inconveniens, quia unus effectus non potest maiorem virtutem in causa, quæ alter, sed ea em sufficit ad singulos ponendos successivè. Ad quartum non potest reproduci a causa secunda effectus iam præteritus, quia ut supra diximus, decretiv. Deus non concurrens ad unum, & eundem effectum, nisi femel, ut continetur varietas individuum in universo, unde repugnat non est intrinsecus ex causarum, & effectuum naturis exorta, sed ex decreto Dei extrinsecus: hinc Scot. cit. §. De secundo art. Oe. conedit, potest effectus nature reduce corpus mixtum idem anima-scepticum, sed inquit, non est possibile reducere idem eodem modo, quo fit in die Iudicii, in quo sicut corpora extincentur ex animalibus, ex terra; & tot millia animalium infundentur in ea, tunc homines sine concurso maris, & formæ reproducentur, ex quibus capitibus miraculosa erit resurrectio mortorum, & virtus naturæ impossibilis.

46. Secundo obiectum, quod ita dicendo, lœdit libertas in causa libera, quia non solum est libera voluntas ad actum in specie, sed etiam in individuo, non enim solum est libera voluntas ad amandum, & non amandum, aut odio habendum, sed etiam ad amandum hoc amore ita intento, sic arguit Vaf. loc. cit. Addit. Franc. de Raonis, quod si ad qualibet actionem in particulari, & in individuo Deus determinaret causam secundam, eam pariter ad actus malos in particulari, & in individuo determinaret. Nec propter hoc determinat causam secundam, quod ipsum est intrinsecus concurso Dei, quem causa secunda habet, est uniformis, nam Deus uniformiter omnia operatur, ut doct. Dion. 4. de Divin. nom., ergo sicut diversitas specifica effectuum sumit ex concurso causa secunda, qui determinat concursum primi quod speciem effectus, sic etiam diversitas individualis ex parte causarum, non potest determinari individualis ex parte causarum secundarum cum his, vel illis circumstantiis polita sumi debet, nam potest implicari, causam primam determinari secundam ad speciem actus, & potest ipsam determinare secundam ad individuationem, plane si concurso Dei est determinatus quod individuum, erit quoque determinatus quod speciem.

Refut. negando assumptum, in nobis enim nulla alia solet ponit libertas, quam specificatio, quæ est ad oppositos actus, & exercitiis, quæ est ad actum, & supponemus actus, nec illa anterior ponit libertas ad eiudicium potius hunc numero actum, quam ilium, ad probat, dicitur, ideo nos liberè amare sicut intendimus, quia illa liberè amamus, ut cum suspendere potimus, & non quia alium confundimus sine determinatione primæ causa elicere valcamus; neque per hanc determinationem cogimur ad hunc numero actum amoris eliciendum, quia cum tali determinatione flat libertas exercitiis, sed supponit, quod aliquem actum sicut intendimus elicere velim, cognitum ad hunc numero alium eliciendum, & non illum ex vi talis determinationis, quia propriè non est coadiuto, quia non est in nobis libertas ad hunc, vel illum actum in individuo, id est adhuc vel illum amorem circa idem objectum.

47. Ad secundum determinat Deus actum illum in individuo, quod ad entitatem, non quod malitiam, nam in ordine ad istam permisit hæc habet, neque ob id dicitur causa peccati, quia peccatum est peccatum reduplicat modum, quia peccaminosum ritus a tua causa, sicut vitalitas formaliter reduplicat modum vitaliter producendi actum, vel tendendi in obiectum, ut notavit Hurtad. cit. §. 72. actus autem malus in individuo non erit a Deo modo peccaminosum, & impunitabili, quia Deus non tenetur dare redditum actui, sed sola voluntas creati, & si actus non elicitor redditus, id voluntatis divinae imputari non debet, quia non per ipsam realiter idem cum alia causa, a qua realiter distinguuntur, ita hic numero effectus, cum includat hanc numero materialis, & formalis, & non potest idem numero effectus alterius materiae, & formæ. Et demum intelligitur quælibet non solum de causis universalibus, sed etiam de specificis, sed etiam in diversis causarum secundarum. Et quamvis quælibet examinari posset de causis secundarum in quolibet genere causa, non tamem trahimur solim de causa extrinsecis, praeterit in efficiens, nam si loquimur de intrinsecis, certum est, quod hic numero effectus harum causarum intrinsecarum, v. gr. compositum ex haec materia, & forma, non potest idem numero effectus ab aliis causis intrinsecis, tunc quia unitas numeralis effectus pendet ex unitate causarum intrinsecarum, ut doct. Scot. 2. d. 20. quæst. sub C. tum quia causa intrinsecus concurrentur ad suos effectus, communicando, & exhibendo se ipsas, ergo sicut una causa non potest effici realiter idem cum alia causa, a qua realiter distinguuntur, ita hic numero effectus, cum includat hanc numero materialis, & formalis, & non potest effici alterius materiae, & formæ. Et quælibet non solum de causis universalibus, sed etiam de specificis, sed etiam in diversis causarum secundarum.

48. In hac controversia tres extant sententiae, duas extreme, & una media. Prima tenet, effectum eundem numero, qui producitur ab una causa, potuisse etiam ab alia confundili formaliter, vel virtualiter produci, præterit si fuerit sub eisdem circumstantiis, & fuit Scotti 2. d. 20. quæst. 2. & 4. d. 43. quæst. 2.

que est illimitata, sicut si esset limitata ad unum tantum, in eodem modo dicimus de concurso divino. Et verisimiliter est, quod ponunt concursum Dei indeterminatum quoad speciem, & individualium, magis consequenter loquuntur, quam qui illum ponunt determinatum in individuo, & indeterminatum in specie; plane hæc est manifesta repugnantia, quam fructu evadere contatur Hurtad. cit. §. 62. & 63. ubi distinguunt de specie ut contrahit singularitate ad compositionem individui, vel secundum suam rationem communem præcise, & in primo sensu concedit, concursum primæ causa effici determinatum quoad speciem, quia omnes causas superiores sunt à parte rei idem cum individuatione, non autem in alio sensu, immo sic determinari concurso secundu, nam eadem actio procedens ab igne, & a Deo tantum dicitur causatio, quia oritur ab igne, & sic determinatur voluntas Dei per calorem, ut velit cum eo concurrendo ad calcificandum.

Hæc ipa refut. convincit Hurtad. nam si concurso Dei est terminatus secundum rationem genericam, ut contrahit ad singularitatem, & in alio sensu, & secundum suam rationem communem præcise, & in primo sensu concedit, concursum primæ causa effici determinatum quoad speciem, quia omnes causas superiores sunt à parte rei idem cum individuatione, non autem in alio sensu, immo sic determinari concurso secundu, nam eadem actio procedens ab igne, & a Deo tantum dicitur causatio, quia oritur ab igne, & sic determinatur voluntas Dei per calorem, ut velit cum eo concurrendo ad calcificandum.

49. Quæst. III. Art. I.

Ubi comparatur effectus cum suis causis.

43. Pro complemento hujus disputationis conferendi sunt tandem effectus cum suis causis, & quavis in ista collatione multa examinari possent facta digna, duo tamen sunt, quæ præferuntur disputari potest, primum est, an effectus certas causas liberas determinant, ita quod, qui ab una productus, non poterit ab alia etiam confundi formaliter, si est univoca, vel virtualiter, si est equivoqua, & cum eisdem circumstantiis indifferenter a qualibet confundi produci. Alterum ex supposito, quod divisim posse esse idem effectus a pluribus causis confundilibus, & totalibus, num etiam posse est effici conjunctum ab utrifice.

ARTICULUS I.

As idem numero effectus posse produci à pluribus causis, totalibus ejusdem generis, & ordinis diversis.

P roponitur quælibet de identitate effectus numeralis, quia quantum ad speciem concedunt omnes, posse eundem effectum a pluribus causis etiam generis confundilibus produci, ut verb. gen. & substant. & adiect. & supponemus actus, & eundem effectum a causis liberas determinant, ita quod, qui ab una productus, non quia alium confundimus sine determinatione primæ causa elicere valcamus; neque per hanc determinationem cogimur ad hunc numero actum amoris eliciendum, nam eam genere materiae, & formæ, & idem effectus, ut causas secundas eisdem ordinis, & totalibus, nam pariter concessunt omnes, posse Deum producere eundem numero effectum ex ea causa secunda sibi subordinata producibilem, quia continenter, non solum perfectiones specificas, sed etiam individualibus causarum secundarum. Et quamvis quælibet examinari posset de causis secundarum in quolibet genere causa, non tamem trahimur solim de causa extrinsecis, praeterit in efficiens, nam si loquimur de intrinsecis, certum est, quod hic numero effectus harum causarum intrinsecarum, v. gr. compositum ex haec materia, & forma, & non potest idem numero effectus ab aliis causis intrinsecis, tunc quia unitas numeralis effectus pendet ex unitate causarum intrinsecarum, ut doct. Scot. 2. d. 20. quæst. sub C. tum quia causa intrinsecus concurrentur ad suos effectus, communicando, & exhibendo se ipsas, ergo sicut una causa non potest effici realiter idem cum alia causa, a qua realiter distinguuntur, ita hic numero effectus, cum includat hanc numero materialis, & formalis, & non potest effici alterius materiae, & formæ. Et demum intelligitur quælibet non solum de causis universalibus, sed etiam de specificis, sed etiam in diversis causarum secundarum.

49. In hac controversia tres extant sententiae, duas extreme, & una media. Prima tenet, effectum eundem numero, qui producitur ab una causa, potuisse etiam ab alia confundili formaliter, vel virtualiter produci, præterit si fuerit sub eisdem circumstantiis, & fuit Scotti 2. d. 20. quæst. 2. & 4. d. 43. quæst. 2.